

Ф. П. МЕДВЕДЄВ
УНІВЕРСИТЕТ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ ХАРКІВСЬКОГО КОМІТЕТУ
РАДІОМОВЛЕННЯ

Утворення Університету мовної культури Харківського комітету радіомовлення було викликано потребами часу.

Колектив кафедри української мови ХДУ, беручи активну участь у роботі товариства «Знання», відчував, що назріла потреба значно розширити свою аудиторію. Аналогічне становище, дещо виразніше, склалося і у Комітеті радіомовлення та телебачення: редакція літературно-драматичного мовлення одержувала чимало листів від своїх слухачів із проханням передати по радіо про ті чи інші питання культури мови та мовлення. Зважаючи на це, голова Комітету по радіомовленню та телебаченню Ф. А. Приходько запропонував кафедрі української мови ХДУ взяти участь в організації Університету мовної культури Харківського комітету радіомовлення. Була створена громадська редакційна колегія (керівник — професор Ф. П. Медведєв, заступник — доцент М. Ф. Наконечний). Організаційні питання та контроль за виконанням плану Університету мовної культури покладено на ст. редактора редакції літературно-драматичного мовлення Т. І. Бровко.

І ось уже три роки діє цей університет. У його роботі беруть активну участь вчені-мовознавці та письменники Харківщини.

Питанням культури мови завжди надавали великого значення і прогресивні вчені, і видатні письменники минулого. Боротьба за культуру мови — це боротьба за стислість, лаконічність, ясність і точність думки; це боротьба за влучність і дотепність нашого мовлення. Висока культура літературної мови — одна з найважливіших ознак культури народу взагалі.

Наша мовознавча наука, спираючись на методологію марксизму-ленінізму, досягла високого рівня розвитку. Вона, як і інші науки, має тісний зв'язок із практикою комуністичного будівництва, активно допомагаючи в формуванні культури комуністичного суспільства. Не потребує доказів, що розвиток і збагачення культури рідної мови є одним із найважливіших факторів піднесення загальної культури й освіти народів Радянського Союзу. «Від культурного зростання населення, — зазначається у Програмі КПРС, — у величезній мірі залежать піднесення продуктивних сил, прогрес техніки й організація виробництва, підвищення громадської активності трудящих, розвиток демократичних основ самоврядування, комуністична перебудова побуту»¹.

Свідоме і творче ставлення широких народних мас до праці, успішне опанування нових методів, впровадження досягнень науки й техніки у виробництво, зрозуміло, значною мірою залежить від рівня загальної культури народу, зокрема від рівня його мовної культури.

Особливо наголошував на цьому в свій час О. М. Горький: «У галузі словесної творчості мовна — лексична — малограмотність завжди є ознакою низької культури і завжди зв'язана з малограмотністю ідеологічною, — час, нарешті, зрозуміти це!»².

Нові явища в народному господарстві, науці й техніці, нова організація виробничих і культурних взаємин широко відбиваються і в мові.

Це тією чи іншою мірою зумовлює добір відповідної тематики Університету. Крім боротьби з мовними штампами, шаблоном, із суржилом, із словесною еквілібристикою та мовним примітивізмом, у лекціях висвітлюються питання нового, що з'являється у мові нашого часу. Учені та письменники на численних прикладах показують, як ті чи інші вирази, насажені новим змістом, допомагають радіослухачам сприйняти та усвідомити багатство нашої мови, велич завдань, поставлених історією перед радянським народом. Наприклад, до радіопередач були включені такі теми: «Дбаймо про високу культуру мови», «Тарас Шевченко — основоположник сучасної української літературної мови», «Додержуймо літературних норм», «Про деякі відхилення від норм у наголосі» (Харківщина чи

¹ Програма Комуністичної партії Радянського Союзу, К., 1964, стор. 314.

² М. Горький, Открытое письмо А. Серафимовичу. Собр. соч., т. 27, М., 1953, стор. 151.

Харківщина?), «Про помилки у вживанні форм дієприкметників» (посивілий — посивівший), «Типові помилки у перекладацькому мовленні», «Говірки і літературна норма», «Фразеологія — багатющій скарб народної мудрості та культури», «Синонімічні багатства української мови», «Без зайвих слів» (про мовну економію), «Із життя слів», «Звідки взялися назви селищ та річок Харківщини», «Поширені помилки у слововживанні», «Про складніші випадки слововживання», «Мова і мовлення (Чи правильно ми говоримо?)», «Про мовний суржик», «В. І. Ленін про розвиток національних мов», «Взаємозв'язки та взаємозбагачування української і російської літературних мов», «Історія мови — історія народу», «Лінгвістика і соціологія».

Виступи в Університеті мовної культури Харківського комітету радіомовлення з циклу «Слово про слово» викликали великий інтерес у радіослухачів, про що виразно свідчать численні листи та відгуки, одержані редакцією літературно-драматичного мовлення.